

להפצת תורתו של הגהיק
רבי הילל פאלאק זצלה"ה
אבדק"ק סאטמרגען
בנעל הקודש הילולים

פרי קודש הילולים

בס"ד | ר"ה פרשת האזינו תשפ"ה | גליון מס' 132 | שנה ג'

דברי תורה עפ"י הספה"ק "קודש הילולים"

עיקר התפילה צריכה להיות על ענייני הרוחניות

לְדוֹד ד' אֹרֵי וְיִשְׁעֵי (תהילים כז, א).

שנזכה לעבודת ד', שהשי"ת יהיה אורנו, אזי וישעי ביום הכיפורים, בודאי ניוושע ביוה"כ ונחתם לחיים טובים ולשלום.

אינא במדרש (מדרש תהילים כז, ג), "ד' אורי בראש השנה, וישעי ביום הכיפורים".

וכן אפשר לפרש המשך המזמור (פסוק ו), "כי אבי ואמי עזבוני וד' יאספני". שעל העניינים הגשמיים, חלק "אבי ואמי", איני נותן דעתי ותפילתי, אלא רק על העניינים הרוחניים, "וד' יאספני". על זה תפילתי נמיד, כמו שאמר (בפסוק ד), "אחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש שבתי בבית ד' כל ימי חיי לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו", שכל התפילות והבקשות הם על ענייני הרוחניות! (ח"ב רכז, רל)

נראה לפרש על פי דברי השלי"ה הק' (מסכת ראש השנה, תורה אור ד"ה מי כמוד), כי ביום הזה אין אנו שואלים צרכי הגוף כלל זולתי חיי הנפש על רוחניות, ואף הבקשות הגשמיות יהיו לצורך עבודת ד'. וזהו שאנו אומרים, "זכרנו לחיים וכו' למענך אלקים חיים", למענך ולא למעננו.

ובזה אפשר לפרש, "ד' אורי בראש השנה", אם התפילה בר"ה היא

על ידי תשובה מאהבה זדונות נהפכים לזכיות

לָמָּה תוֹקְעִין וּמְרִיעִין כְּשֶׁהוּא יוֹשְׁבִין וְתוֹקְעִין וּמְרִיעִין כְּשֶׁהוּא עוֹמְדִין, כְּדִי לְעַרְבֵב הַשָּׁטָן (ראש השנה טז, א-ב).

צערא אגרא" (אבות פ"ה מכ"ג).

זהו הרמז שתוקעין "כשהו יושבין", כשהאדם עדיין צלול בישוב הדעת, מתוך אהבה, ואז על ידי התשובה זדונות נהפכים לזכיות. והשטן, בראותו זאת, ירא להזכיר את חטאיהם של ישראל, כי הכל יתהפך לזכיות. (ח"ב טז)

הנה אמרו חז"ל (יומא פו, ב), שאם שב בתשובה מאהבה זדונות נעשים לזכיות. והטעם, כי אם לא שב מחמת שנחלש, אלא בעודו בתוקפו באותו מקום וכו' (עיי' רמב"ם פ"ב מהל' תשובה ה"א), הרי זה תשובה מתוך אהבת ד', כי הוא צריך כח גדול לכבוש יצרו עוד יותר ממי שלא טעם טעם חטא, ו"לפום

תפילתנו היא להפוך את מידת הדין לרחמים

וְגַם אֵת נַחַּ פְּאַהֲבָה זְכָרְתָּ, וְתַפְקְדֶהוּ בְּדָבָר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים, בְּהִבְיָאָךְ אֵת מִי הַמַּפְוִל לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר מִפְּנֵי רֹעַ מַעֲלָלֵיהֶם, עַל כֵּן זְכָרוֹנוּ בָּא לְפָנֶיךָ ד' אֱלֹהֵינוּ וכו' (תפילת מוסף לראש השנה).

הנה רש"י מפרש על מה שכתוב (בראשית ח, א) "ויזכור אלקים את נח וגו'", "זה השם מידת הדין הוא ונהפכה למידת רחמים על ידי תפילת הצדיקים".

ולכן מזכירים ענין זה בתפילת ראש השנה, כדי שגם לנו יהפוך השי"ת את מידת הדין למידת הרחמים? (ח"א כא)

אף על פי שהכל בסייעתא דשמיא מכל מקום על ידי התעוררות האדם נוקף המעשה לזכותו

אֲרַפָּא מְשׁוּבְתָם אֲהֵבָם נִדְכָּה (הושע יד, ה). (הפטרת שבת תשובה)

הנה כבר כתבנו לעיל (פ' ויקהל ד"ה ראו קרא), שבמעשה המשכן היה מעשה נסים, שנתן השי"ת חכמה בלב כל חכם לב לעשות מלאכת חרש וחושב, והם הרי היו עבדים שכל עסקם עד עתה היה בחומר ובלבנים והאיך יוכשרו למלאכת אומן, אלא שהכל היה על ידי השי"ת. וברחמי ד' חישב את המלאכה כאילו כולה נעשית על ידי בני ישראל, להיקרא על שמם ולזכותם, כמו שנאמר (שמות כה, ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

וכן הוא לענין התשובה, ההתעוררות לתשובה והכח לשוב בתשובה

וזוהו "ארפא משובתם", אף על פי שאני הוא שארפא להם ומסייעם לשוב בתשובה, מכל מקום "אוהבם", מצד אהבתי אליהם, ובתורת "נדבה" מחשיב אני הכל על שם ולזכות הבעל תשובה. (ח"א רסח)

וכן הוא לענין התשובה, ההתעוררות לתשובה והכח לשוב בתשובה

1. א"ה. על דרך פירושו של רבינו הגה"ק זצ"ל אפשר לפרש גם את המשך הפסוקים (ח-ו), "שמע ד' קולי אקרא וחנני וענני. לך אמר לבי בקשו פני את פניך ד' אבקשי". דמפני שיאת פניך ד' אבקשי, היינו שאני מבקש ומתפלל על "פניך ד'", על העניינים הרוחניים, לכן "שמע ד' קולי אקרא וחנני וענני", כי בודאי תפילתי נתקבל.

2. א"ה. על פי זה אפשר לפרש את המשך התפילה, על כן זכרונו בא לפניך ד' אלקינו, היינו שם של רחמים ושם של דין, שאנו מבקשים להמתיק לנו מידת הדין במידת הרחמים.

3. עד שזדונות נעשו לו זכיות, וכדברי חז"ל (יומא פו, ב).

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם
בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." שם בהקדמה

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר
בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." קודש הילולים ח"א עמ' ז'

הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרִי פִי (דברים לב, א).

איתא בספרי, "לפי שהיה משה קרוב לשמים, לפיכך אמר "האזינו השמים". לפי שהיה רחוק מן הארץ, לפיכך אמר "ותשמע הארץ אמרי פי". בא ישעיה וסמך לדבר ואמר (ישעיה א' ב), "שמעו שמים והאזיני ארץ". "שמעו שמים" שהיה רחוק מן השמים, "והאזיני ארץ" שהיה קרוב לארץ.

בספר כתב סופר (פר האזינו ד"ה האזינו) ביאר את כוונת משה רבינו ע"ה במה שהעיד בבני ישראל את השמים ואת הארץ, כי "שמים" היינו שהוכיחם על מילי דשמיא, שהם המצוות שבין אדם למקום, ו"ארץ" היינו שהוכיחם על מילי דארעא, שהם המצוות שבין אדם לחבירו, ששניהם שווים בחומרתם, עיי"ש.

והנה בימי משה רבינו, שבני ישראל אכלו לחם מן השמים ושתו מי באר ולא היתה להם חלק ונחלה בארץ אלא ישבו באהלים במדבר, הרי שרוב עסקיהם היו בענייני המצוות שבין אדם למקום. אבל משנכנסו לארץ, ונחלו איש נחלתו וישבו איש תחת גפנו ותאנתו, היה צריך להזהירם ביותר על המצוות שבין אדם לחבירו.

זהו הרמז בדברי המדרש, "לפי שהיה משה קרוב לשמים", היינו בדורו של משה היה צריך להזהירם בעיקר על מילי דשמיא, על כן אמר "האזינו השמים". אבל בדורו של ישעיה שהיו קרובים לארץ, לפי שכבר ישבו בארץ, היה צריך להזהירם ביותר על מילי דארעא, ולכן אמר "האזיני ארץ". (ח"ב רלה)

דברי תענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, חותנו של רבינו הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

על מה הקפיד עלי על חנה

וחנה היא מדברת על לבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע ויחשבה עלי לשיכורה (שמואל א' א, יג; הפטרת יום א' דראש השנה).

איתא בגמרא (ברכות לא), אמר רב המנונא, כמה הלכתא גברוותא איכא למשמע מהני קראי דחנה. 'וחנה היא מדברת על לבה', מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו. 'רק שפתיה נעות', מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו. 'וקולה לא ישמע', מכאן שאסור להגביה קולו בתפלתו. 'ויחשבה עלי לשיכורה', מכאן ששיכור אסור להתפלל וכו'.

והנה רש"י (שמואל שם) פירש, שהטעם שעלי חשבה לשיכורה, מפני שלא היו רגילין להתפלל בלחש. והקשה המהרש"א (ח"א ברכות שם), אם כן, איך למדו מחנה שאסור להגביה קולו בתפילה. ואם עשתה כדן שהתפללה בלחש, למה חשבה לשיכורה. אלא הטעם שחשבה לשיכורה משום דהירבתה להתפלל, וכמו שאמר לה, 'עד מתי תשכרין' וגו' - 'עד מתי במשמעות של אריכות הזמן]. וכן הוא במדרש (מדרש שמואל ג, ג), חנה ע"י שהירבתה בתפילה קיצרה ימיו של שמואל, שנאמר 'וישב שם עד עולם' כו' - 'אין עולמן של לויים אלא חמשים שנה']. ועל זה השיבה, 'קשת רוח אנכי', ולכן האריכה בתפילתה. עכ"ד המהרש"א. ולכאורה מוכרחים לומר כפירוש, כי

על פירוש רש"י קשה, מנין לנו ללמוד מחנה להתפלל בלחש, ולא נלמד מעלי שגער בה, שצריך להתפלל בקול. אלא על כרחך צריך לומר כפירוש המהרש"א, שבאמת לא כעס עלי על התפילה בלחש, אלא משום שהירבתה בתפילה.

ועפ"י דבריו יש ליישב את מה שמצינו במדרש (ד"ב ב, א), הלכה, אדם מישראל שהיה עומד ומתפלל, מהו שיהא מותר לו להתפלל בקול גדול. כך שנו חכמים, היה עומד ומתפלל יכול ישמיע קולו, כבר פירשה חנה, 'וחנה היא מדברת על לבה'. יכול יהא מתפלל שלושתן - [שחרית מנחה וערבית] כאחת, כבר פירש בדניאל (ו, יא), 'וזימנין תלתא ביומא' וכו', עכ"ל.

ולכאורה תמוה, מה השייכות של השאלה, "יכול יהא מתפלל שלושתן כאחת", כהמשך לתשובת השאלה, "מהו להתפלל בקול גדול וכו', כבר פירשה חנה". אלא שאחר שהביא המדרש שיש להתפלל בלחש, כמו שכבר פירשה חנה, ועלי שכעס עליה היה זה מפני אריכות תפילתה, הוקשה לבעל המדרש, דילמא התפללה שלושתן כאחת, ולמה כעס. לזה אמר, "יכול יהא מתפלל שלושתן כאחת, כבר פירש בדניאל, 'וזימנין תלתא ביומא'". ושפיר מוכח שיש להתפלל בלחש, וקל להבין.

לצאצאי רבינו הגה"ק זצ"ל,
קוראי העלון השבועי,
התורמים והמסייעים להפצת תורתו ומורשתו זכרו של רבינו
ברכותינו ואיחולינו,
לשנה טובה ותחתמו
לחיים טובים ולשלום
שנה שימלא ד' כל משאלות לבנו לטובה

נא להתפלל וללמוד לזכות
הרה"ח דוד צבי בן פרידא אסתר הי"ו
הרה"ח יואל בן חוה גיטל הי"ו
לרפואה שלימה במהרה בתוך שאר חולי ישראל

לעילוי נשמת
ה"ה בנימין זאב ב"ר יחיאל יוסף קדם ז"ל
נלב"ע ח' תשרי תשנ"ה
ת נ צ ב ה

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם)

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (קדוש הילולים בהקדמה)